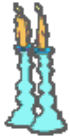

מושגי יסוד בדיני מוקצה בשבת

על פי פסקי מרן הש"ע ומרן הגאון רבינו עובדיה יוסף שליט"א

שם התפץ (ע"ן א)

דבר ה' אלהי יוסף
אורייתא וכל מן קין מאת קין
יוסף מתיב עתה לחסידיו

האם יש עליו שם כלי? ע"ן ב

בחר את התשובה והתקדם לפי החץ

כן

לא

האם רוב שימוש לאיסור? ע"ן ג

האם הינו מאכל אדם או בהמה?

כן

לא

לא

כן

האם אני מקפיד עליו? ע"ן ד

האם שימוש לסחורה או לדבר מצווה ואני מקפיד עליו? ע"ן ד

האם ייחדתי את התפץ מערב שבת? ע"ן ה

לא

כן

כן

לא

כן

לא

כלי שמלאכתו לאיסור! ע"ן ח

מוקצה מחמת חסרון כס! ע"ן ז

אינו מוקצה! ע"ן ו

מוקצה מחמת גופו! ע"ן ו

אינו מוקצה! ע"ן ו

* מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו. * אסור לטלטלו, מחמה לצל. ע"ן סעיפים ט, טז, יב.

* אסור לטלטלו, לצורך גופו או מקומו. * אסור לטלטלו, מחמה לצל. ע"ן סעיפים ט, טז, יב.

מותר לטלטלו - לצורך כל שהוא! ע"ן י. מלבד האופנים המבוארים בסעיף יא.

* אסור לטלטלו, אפילו לצורך גופו או מקומו. * אסור לטלטלו מחמה לצל. ע"ן סעיפים ט, טז, יב.

מותר לטלטלו! אפילו שלא לצורך כלל. מלבד האופנים המבוארים בסעיף יא.

כל דבר שאני מעוניין לטלטל- (כלומר, אני עומד ליטול או להזיז דבר מה, ועלי להחליט אם מותר או אסור לטלטלו משום איסור מוקצה).	א) שם התפץ:
כל דבר שמייוחד לשימוש.	ב) שם כלי:
כאשר רוב השימוש בכלי הינו למלאכה האסורה בשבת. (משניב ס"י שח סק"י).	ג) רוב שימוש לאיסור:
כל דבר שהאדם חושש מלהשתמש בו שימוש אחר שמא ייפסד או יתקלקל. (ולכן בדרך כלל גם מייחד לו מקום לשומרו - ע"י ילקו"י שבת ב עמ' שכט)	ד) הקפדה הינה:
למרות שאין עליו שם כלי אני מייחד לחפץ שימוש (של היתר) מערב שבת לצורך השבת. כיצד מייחדים: דברים שדרך השתמש בהם אז מועיל להם יחוד לשבת אחת ע"י שחשב עליהם מערב שבת למלאכה זו. כגון: אבן להניח בפני הדלת כדי שהדלת לא תיסגר, מאחר שהדרך בכך אז מועיל יחוד לשבת אחת, (כלומר: חשיבה על האבן מערב שבת להניחה בפני הדלת), כדי שיוכל להשתמש בה בשאר השבתות (ללא יחוד חוזר בשבת הבאה), ויכול להשתמש בה בכל מלאכת היתר שרוצה. וכן אם השתמש באבן למטרה זאת כבר בחול הדבר מועיל אפילו ללא יחוד מערב שבת. אולם דברים שאין דרך להשתמש בהם, כגון: לייחד אבן לפתוח ולסגור את הברז, זוה צריך ליחד את האבן לעולם ויחשובו בדעתו בערב שבת "אני מייחד כלל זה לשימוש של היתר, על מנת להשתמש בו לעולם". ולא מועיל אם השתמש בהם כבר מבעוד יום! אלא א"כ רגיל להשתמש בהן איזה תשמיש. (משניב ס"י שח סק"צג. ועי' ילקו"י שבת כרך ב עמ' שצח סל"ב).	ה) יחוד: ישנם דברים הצריכים יחוד לשבת אחת. וישנם דברים שצריכים יחוד לעולם. (שו"ע שח, כ"ב)
אין עליו שם כלי וגם לא יחד אותו מערב שבת (ע"י סעיף ה) וגם אינו ראוי למאכל אדם ובהמה. ולכן לפני שאדם משליך פסולת שאינה ראויה למאכל בהמה בתוך צלחת וכדומ', צריך להניח תחילה דבר הראוי למאכל אדם או בהמה. כדי שלא יהיה מבטל כלי מהיכנו. (שו"ע שי, ו). ואם לא הניח לפני האכילה יכול להניח גם לאחר מכן. ואם הניחם על גבי השולחן והוא צריך למקום השולחן או שהם מאוסים בעיניו ע"י סעיף יב.	ו) מוקצה מחמת גופו:
א) הינו כלי שהאדם המשתמש בו מקפיד עליו ומלאכת הכלי לאיסור. כגון: סכין של שחיטה ושל מילה שמקפידים עליו ומלאכתו לאיסור. ב) כלים המיוחדים לסחורה ומקפיד עליהם (חוץ ממאכלים העומדים לסחורה).	ז) מוקצה מחמת חסרון כס:
כלי אשר רוב שימושו, מיוחד לדבר שאסור לעשות בשבת. (משניב ס"י שח סק"י).	ח) כלי שמלאכתו לאיסור:
כאשר יש צורך להשתמש בחפץ שימוש המותר בשבת.	ט) 1. לצורך גופו:
כאשר יש צורך להשתמש במקום שהכלי מונח שם.	2. לצורך מקומו:
דהיינו, שמעוניין לטלטל את הכלי ממקום למקום על מנת לשמור על הכלי שלא ישבר או ייגנב.	3. מחמה לצל:
ושלא לצורך כלל אסור לטלטלו! ולא כמו אותם אנשים שידיהם עסקניות שמשחקים עם הכפות והמזלגות בזמן הסעודה. והוא הדין בכל כלי שמלאכתו להיתר שאין לטלטלו כי אם לצורך, מלבד אוכלים ומשקים, וספרי קודש, שמותר לטלטלם אפילו שלא לצורך כלל.	י) צורך כל שהוא: (שו"ע שח, ה)
מוקצה מחמת איסור: כל דבר שהיה אסור בטלטול כל זמן בין השמשות מחמת איסור שהיה עליו כגון נר שדלק בזמן בין השמשות אסור לטלטל את הכוס שבו דלק הנר כל השבת כולה אע"פ שכבה במשך השבת.	יא) * מוקצה מחמת איסור: * בסיס לדבר המוקצה:
בסיס לדבר האסור: כל דבר המותר בטלטול (כגון: כלי שמלאכתו להיתר או דבר מאכל) שמונח עליו בזמן בין השמשות דבר האסור בטלטול - יהיה אסור לטלטלו כדין הדבר המוקצה המונח עליו. ואפילו אם יוסר ממנו המוקצה במשך השבת (כגון: ע"י גוי או קטן) עדיין דינו כדין המוקצה המונח עליו. וכל זה דווקא אם הניח מרצונו את המוקצה על מנת שיהיה עליו בבין השמשות. (שו"ע שי, ז).	
טלטול בגופו: שאינו נוגע בידיו כי אם בגופו או בשאר אבריו. ומותר לטלטל כל מוקצה באופן זה, ואפילו לצורך המוקצה עצמו. (מ"ב שיא ס"ק ט)	יב) * טלטול בגופו: * טלטול מן הצד:
טלטול מן הצד: כגון באחורי ידיו או באצילי ידיו או ע"י דבר אחר. כגון: שגורר בסכין את המוקצה מן השולחן, והיתר זה רק לצורך הדבר המותר. כגון: שצריך למקום שבו המוקצה נימצא. (מ"ב רעו ס"ק לא. מ"ב שח ס"ק קטו)	* גרף של רעי: כל דבר שהוא מאוס בעיניו כגון: רעי וקיא נחשב כגרף של רעי. ואם נמצא במקום שהאדם צריך להשתמש בו יכול לפנותו מלפניו לאן שחפץ ואפילו בידים. (שו"ע שח, לד)
מוקצה העלול להביא לידי סכנה: כל מוקצה העלול להביא לידי סכנה, כגון: שברי זכוכית. מותר לטלטלו כדרכו! (שו"ע ס"י וס"י"ח)	* מוקצה העלול להביא לידי סכנה: * לידי סכנה: